

Zpráva o zasedání Rady vědeckých společností ČR

V této zprávě informujeme o posledním plenárním zasedání Rady vědeckých společností, ale vzhledem k členství České pedagogické společnosti v této instituci uvádíme, kromě aktuálního sdělení, také některé základní informace o Radě vědeckých společností ČR.

Radu vědeckých společností České republiky (dále RVS) tvoří zástupci jednotlivých vědeckých společností. Celkem je v současné době v Radě zastoupeno 76 vědeckých společností z přírodovědných, lékařských, společenskovědních a technických oborů. Na výročním jednání RVS bylo připomenuto, že RVS je unikátním vědeckým sdružením, v jiných státech takováto instituce není.

Členství v RVS není individuální, nýbrž kolektivní. Každá vědecká společnost je v RVS zastupována svým předsedou, každá jednotlivá společnost má při plenárním jednání, hlasování a dalším rozhodování RVS jeden hlas.

Členění RVS je obdobné jako členění Akademie věd ČR, dělí se na tři odborné sekce:

- Oblast Neživá příroda;
- Oblast Živá příroda a chemické vědy;
- Oblast Společenské vědy.

Celkem reprezentuje RVS ČR asi 34 000 členů jednotlivých vědeckých společností. Členy vědeckých společností, které jsou zastoupeny v RVS, jsou renomovaní odborníci z vědecké a vědeckopedagogické oblasti, ale také národohospodářští a političtí reprezentanti, studenti a další zájemci o příslušné vědní obory. RVS je jedinou institucí spojující odborníky z vysokých škol, Akademie věd ČR i resortních výzkumných ústavů. Členské vědecké společnosti RVS zprostředkovávají diskusi uvnitř vědního oboru, ale jsou i místem, kde se setkávají profesionálové s dalšími odbornými zájemci o příslušný obor.

Zástupci jednotlivých společností volí na plenárním zasedání Rady devítičlenný výkonný výbor a předsedu. Orgány RVS jsou:

- předseda;
- předsednictvo Výkonného výboru RVS ČR;
- výkonný výbor RVS ČR;
- sekretariát RVS ČR.

Sídlo RVS je v budově Akademie věd ČR na Národní třídě č. 3.

Letošní plenární zasedání Rady vědeckých společností ČR se konalo 23. října v budově Akademie věd ČR na Národní třídě. Jednání se účastnilo 57 zástupců vědeckých společností. Na programu bylo kromě zprávy o činnosti také hlasování o přijetí nových společností, jednání o organizačním, jednacím a volebním řádu RVS a volba nového předsedy RVS.

Zpráva o činnosti se věnovala na prvním místě hospodaření a čerpání financí. Činnost Rady vědeckých společností je financována z rozpočtu Akademie věd, která Radu v rozpočtových záležitostech zastupuje. Z přiděleného rozpočtu je pak na základě stanovených kritérií přidělována dotace pro jednotlivé společnosti. Celkem bylo v r. 2012 financováno 115 účelových projektů a celkové náklady činily 5 600 000 Kč. Tato částka byla dělena do jednotlivých sekcí následovně: *oblast Neživá příroda* – 1 753 tis.; *oblast Živá příroda* – 2 190 tis.; *oblast Společenské vědy* – 1 657 tis. Tyto prostředky jsou přidělovány na pořádání konferencí, vydávání publikací a další akce. Zvláště byl vyzvednut význam vydávání vědeckých a odborných periodik, což je považováno za jednu z nejdůležitějších aktivit vědeckých společností – nejen pro význam mezinárodní, ale také jako prostředek národní odborné komunikace. Za rok 2012 bylo uvedeno celkem 28 impaktovaných časopisů, 86 národních periodik, 197 sborníků a knih. Uskutečnilo se 244 národních a mezinárodních konferencí, zdůrazněno bylo, že celkem 81 konferencí bylo česko-slovenských. Pro studenty konaly vědecké společnosti 1 197 akcí a mladí vědečtí pracovníci získali 31 cen. Konaly se oslavy výročí některých společností. *Česká botanická společnost* slavila 100. výročí svého založení a *Jednota českých matematiků a fyziků* v r. 2012 oslavila své již 150. výročí.

Ve zprávě o činnosti bylo vysloveno poděkování vedení AV ČR za podporu a bylo zdůrazněno, že jedna z kapitol výroční zprávy o činnosti AV ČR je opakovaně věnována aktivitám RVS ČR a aktivitám vědeckých společností.

Dalším bodem jednání bylo hlasování o přijetí nových členů do RVS. Prvním žadatelem o členství byl *Humboldt Club Praha*. Přes doporučující posudky, ale po věcné kritické diskusi, kdy byl mj. uveden argument, že členství v „klubu“ je omezeno na stipendisty Humboldtovy nadace a také že přes členství významných osobností není jednoznačně orientován na určitý vědní obor, nebyl *Humboldt Club* do RVS přijat. Naopak přijetí *České společnosti pro strukturní biologii* plénum odsouhlasilo.

Za důležitou část jednání bylo považováno schvalování organizačního, jednacního a volebního řádu RVS. Jejich projednávání však bylo odročeno s ohle-

dem na nový občanský zákoník, neboť v důsledku této nové legislativy budou nutné četné změny ve stanovách, příp. i názvech. V novém občanském zákoníku nebude např. pojem *společnost*, ale pouze jeden pojem pro všechna sdružení – *spolek*, bez respektování v češtině důležitých rozlišení s hodnotícím významem. Bylo rozhodnuto, že během prvního pololetí 2014 uspořádá výkonný výbor RVS seminář k novému občanskému zákoníku.

Součástí programu jednání byla také volba nového předsedy RVS. Dosavadní předseda prof. MUDr. Ivo Hána se již v průběhu roku vzdal funkce předsedy. Na jednání ve svém projevu vysvětlil důvody své abdikace a představil jediného navrženého kandidáta na předsedu RVS, doc. RNDr. Lubomíra Hroudu, CSc. V tajné volbě byl zvolen doc. L. Hrouda, a to na dobu do konání řádných voleb předsedy a výkonného výboru RVS. Doc. L. Hrouda je vedoucím katedry biologie a environmentálních studií na Pedagogické fakultě UK v Praze.

Závěrem, aniž bych chtěla činit nějaká srovnání, lze vzhledem k projednávaným otázkám a hodnoceným aktivitám ostatních vědeckých společností dodat poznámku k České pedagogické společnosti. Domnívám se, že konference a další aktivity, které během roku konají jednotlivé pobočky, výroční konference společnosti a časopis *Pedagogická orientace* jsou kvalitní prezentací České pedagogické společnosti. Dovoluji si tedy tlumočit poděkování nového předsedy RVS doc. L. Hroudy „všem funkcionářům vědeckých společností“, ale i všem dalším aktivním členům za jejich činnost.

*Jana Kohnová
Pedagogická fakulta UK v Praze
místopředsedkyně ČPdS*

Za PhDr. Alenou Kratochvílovou, CSc.

V adventním čase opustila tento svět po dlouhé nemoci naše milá kolegyně paní PhDr. Alena Kratochvílová, CSc. ve věku nedožitých 82 let. Alena Kratochvílová byla absolventkou pedagogiky a psychologie na Pedagogické fakultě University Karlovy, kde ukončila studium s výborným prospěchem v roce 1954. Již od roku 1953 začíná učit na pedagogické škole v Jablonci a Liberci budoucí učitelky mateřských škol a později i učitele škol národních. Od roku 1959 působí na nově vzniklých pedagogických institutech nejprve v Liberci a později v Pardubicích. Roku 1965 zahajuje svoji kariéru vysokoškolského

pedagoga na Pedagogické fakultě v Hradci Králové, kde jako odborná asistentka působila až do odchodu na zasloužený odpočinek. V roce 1969 obhájila kandidátskou disertační práci nazvanou *Sebekontrola a její informační funkce v procesu učení*.

Centrem jejího odborného zájmu se stala pedagogická psychologie (viz např. žádaný učební text *Kapitoly z pedagogické psychologie*), kterou vyučovala s velkým zaujetím a s velmi pozitivní odezvou ze strany několika generací svých studentů. Opakovaně jsem měl příležitost setkávat se s učiteli základních a středních škol, kteří na přednášky a semináře dr. Kratochvílové vzpomínali po dlouhá léta s tím, že patřily k tomu nejlepšímu, s čím se ve své profesní přípravě setkali. Její studenti rovněž přijímali s povděkem její lidsky vstřícný, trpělivý a noblesní přístup. Mezi svými kolegy byla oceňována pro svoji ochotu k mezioborové spolupráci. Ráda spolupracovala se svým manželem doc. PhDr. Milanem Kratochvílem, CSc., který se profesně orientoval do oblasti dějin pedagogiky a obecné didaktiky.

Jsem přesvědčen, že profesní i lidsky jedinečný rozměr osobnosti Aleny Kratochvílové zůstane právem zachován ve vzpomínkách všech, kteří měli možnost se s ní během její bohaté pedagogické profesní dráhy potkávat.

Pavel Vacek

Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové

Zemřel doc. PaedDr. Josef Horák, CSc.

Na počátku prosince 2013 zemřel pan doc. Josef Horák, vysokoškolský učitel, pedagog a dlouholetý pracovník Fakulty pedagogické v Liberci. Po dobu více než dvou let velmi statečně odolával vážné nemoci.

Pan Josef Horák se narodil na samém konci druhé světové války, 10. dubna 1945 v jihomoravských Bořeticích. Brzy po válce se s rodiči přestěhoval do Prahy a zde také Josef vyrůstal, prožil své dětství i dospívání. Po studiích na pražské Pedagogické fakultě odešel působit jako učitel na Šluknovsko, kde se oženil a založil vlastní rodinu. V roce 1978 se s rodinou stěhuje do Liberce, kde nastupuje jako odborný asistent na tehdejší Vysoké škole strojní a textilní, aby se zde podílel na učitelské přípravě inženýrů v doplňkovém pedagogickém studiu.

Záhy zahajuje vlastní vědeckou přípravu, kterou absolvoval pod vedením doc. Jiřího Pelikána na Universitě Karlově v Praze. Jeho odborný zájem směřoval k filosofii výchovy, teorii výchovy a k dějinám pedagogiky. Od roku 1990 byl jedním ze zakládajících členů katedry pedagogiky a psychologie na nově vytvořené Fakultě pedagogické v Liberci. Odborně se zabývá tematikou dějin školství, výzkumně se chápá hodnotové orientace mládeže a v roce 1998 se na Univerzitě Komenského v Bratislavě habilituje. Na konci devadesátých let je jmenován vedoucím katedry pedagogiky a psychologie a od roku 2003 působil na liberecké fakultě jako proděkan. Stal se členem Vědecké rady fakulty, zvolen byl do fakultního Akademického senátu. Jeho další publikační aktivity směřují do oblasti vývoje školy a pedagogického myšlení, k tématům hodnot, tvořivosti a etiky ve výuce. Je autorem velké řady recenzí.

Působnost doc. Josefa Horáka ovšem také významně přesáhla hranice vlastní fakulty i mateřské univerzity. Angažoval se v několika odborných společnostech a grémiích. Na Pedagogické fakultě UK v Praze byl členem oborové rady doktorského studia a školitelem řady doktorandů. Několik let také vyučoval na ústecké pedagogické fakultě a byl i členem Vědecké rady tamní fakulty.

Kromě vysokého odborného kreditu byl Josef Horák kolegy na katedře i mezi studenty uznáván pro své vynikající pedagogické výsledky. Ty byly umocněny kultivovaností projevu a vytvářenými vztahy k ostatním hodnými akademického prostředí. Přirozenost, lidskost, otevřenost a noblesa se ve vztahu učitele ke studentům projevovala korektností, trpělivostí a pochopením; kolegové na katedře i v širší odborné komunitě oceňovali jeho ochotu pomoci, kolegiální a velkorysost. Doc. Horák se snažil být druhým užitečný. Do posledních chvil, které pro něj již nebyly jednoduché, se stále pohyboval na katedře, vyučoval studenty, ochotně recenzoval texty, publikoval. Poslední jeho stať *Systémový přístup v rozvoji myšlenkové tvořivosti studentů učitelství* vyjde jako publikační výstup z liberecké březnové konference České pedagogické společnosti (2013, in T. Kasper & O. Dymokurský, et al., *Koncepce vzdělávání v současné kurikulární diskusi*. Brno: ČPdS). Doc. Josef Horák se svou skromností a osobní statečností stal příkladem nejednomu mladšímu kolegovi. Nejvíce bude proto všem spolupracovníkům na katedře chybět zejména mimořádnost jeho lidského rozměru.

Pan docent Josef Horák byl výraznou oporou učitelského vzdělávání, zasadil se o rozvoj katedry pedagogiky a psychologie a svými aktivitami význam-

ně přispěl k rozvoji liberecké učitelské fakulty. V průběhu jeho pětaticetiletého univerzitního působení v Liberci vyškolicil řadu doktorandů, podpořil vědeckou činnost fakulty v oblasti pedagogiky a učitelského vzdělávání a byl především nezapomenutelnou osobností pro kolegy a pro několik generací studentů. Celé pedagogické komunitě bude chybět. Čest jeho památce!

Petr Urbánek

*Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a technická
Katedra pedagogiky a psychologie*

*Práva dítěte ve školské praxi: Informace o mezinárodní konferenci
a o monografii*

V Brně se dne 26. 11. 2013 konala konference o právech dítěte. Konference byla vyvrcholením sub-projektu PF 098 Práva dítěte ve školské praxi, který byl podpořen z Fondu Partnerství v rámci Programu švýcarsko-české spolupráce. V rámci tohoto sub-projektu vznikla odborná kolektivní monografie *Cesty ke škole respektující a naplňující práva dítěte*, která představuje výjimečnou příležitost pro všechny odborníky zabývající se právy dítěte. Příspěvky na konferenci i samotná monografie nabízejí pedagogům, psychologům, právníkům, ale i dalším odborníkům pracujícím s dětmi, cennou inspiraci, jak posilovat práva dětí na školách i v každodenním životě. Některé přednášky na konferenci i příspěvky monografie se zabývaly příčinami vzniku nežádoucího chování a přinesly řadu podnětů pro péči o děti s nežádoucím chováním, sdělovaly výsledky výzkumů i zkušeností z praxe o tom, jak je možno podporovat optimální rozvoj dětí v riziku a jak předejít rizikovému a nežádoucímu chování. Materiály přednášek na konferenci i monografie přicházejí v aktuální době hledání nových podnětů pro praxi výchovy, která by úspěšně předcházela negativním projevům v chování dětí a přispívala k rozvíjení základní lidské občanské slušnosti dětí a mládeže. Více informací k sub-projektu PF 098 Práva dítěte ve školské praxi a publikaci *Cesty ke škole respektující a naplňující práva dítěte* najdete na www.ceskobritska.eu.

Vladimír Smékal, Irena Čechová